

Darnaus vystymosi koncepcijos vaizdavimas Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje 2011 metais

Mindaugas Savickas

Žurnalistikos magistras

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas

Maironio g. 7, 01124 Vilnius

El. paštas: mindaug@gmail.com

Šis straipsnis skirtas darnaus vystymosi vaizdavimo Lietuvos interneto žiniasklaidoje 2011 m. ypatumams atskleisti. Pirmoje darbo dalyje trumpai apžvelgta darnaus vystymosi koncepcija ir svarbesni jos komunikacinės aplinkos aspektai. Empirinėje dalyje tiriant atrinkta medžiaga analizuota remiantis Annabelės McGoldrick suformuluotais publikacijų vertinimo pagal atsakymų į klausimus „Kaip?“ ir „Kodėl?“ paiešką kriterijais, taip pat vertinta, ar jai būdingas T. Hyllando Erikseno, J. Nolino aprašytas padrikas, į visumą nesujungtas ir todėl neišsamus vaizdas.

Pasinaudojus darnaus vystymosi kaip integralios koncepcijos suvokimu, tirta, ar publikacijose esama sąsajų tarp skirtingų darnaus vystymosi aspektų: socialinio, ekonominio, aplinkosauginio ir kitų, ne taip pastebimų – religinio, filosofinio ar kt.

Tyrimo rezultatai parodė, kad 2011 m. Lietuvos interneto žiniasklaidoje darnaus vystymosi koncepcija išsamiau neanalizuota – kaip ir kodėl ji buvo sukurta, kiek įgyvendinta, kokios perspektyvos laukia ateityje ir kokios priežastys ją galėtų lemti. Nei vienas iš nagrinėtų didžiausių Lietuvos interneto žiniasklaidos portalų per metus nepateikė patrauklaus ir lengvai prieinamo platesnio darnaus vystymosi koncepcijos ir su ja susijusių procesų vaizdo. Neaptikta išsamesnių analitinių mėginimų darnaus vystymosi kontekste atrasti sąsajų tarp skirtingų koncepcijos aspektų. Informacija pateikiama tik

atskirais autonomiškais „gabalėliais“, informuojančiais apie vieną ar kitą (dažniausiai lokali) įvyki, turintį koki nors ryšį su darniu vystymusi.

Tyrimo medžiagoje taip pat nerasta pasiūlymų, galimų kūrybiškų sprendimų, kurie pagerintų darnaus vystymosi koncepcijos įgyvendinimą bendrąja prasme. Galima teigti, kad dėl vyraujančio chaotiško viazdavimo darnaus vystymosi koncepcija atsiduria trijų skaitomiausių nacionalinių informacinių portalų dienotvarkės užribyje.

Esminiai žodžiai: antropocentrinis, antropogeninis poveikis, darnus vystymasis, ekocentrinis, interneto žiniasklaida, dienotvarkė, komunikacija, poveikis, suvokimas, vaizdavimas, visuma, žmogus.

Įvadas

Svarbu suprasti, kiek įvairių ir prieštaringų komponentų turi suderinti darnaus vystymosi koncepcija. Ji neatsiejama nuo žmonijos būties ir pačių įvairiausių jos aspektų – ekonominio, socialinio, aplinkosauginio, religinio, psichologinio, istorinio, filosofinio ir kitų, dar nežinomų. Tai integrali koncepcija. Nors Jungtinių Tautų organizacija dar 8-ame praėjusio amžiaus dešimtmetyje pripažino darnaus vystymosi informacijos svarbą ir jos integracijos į žiniasklaidą būtinybę, informacijos ir komunikacijos sričių mokslininkai teigia, kad koncepcijos plastiškumas, aiškių ribų neturėjimas yra priežastys, dėl kurių per pastaruosius dešimtmečius sprendžiant su darnaus vystymosi informacija ir komunikacija susijusius iššūkius tepasiekta menka pažanga¹. Darnaus vystymosi sąsajos su komunikacijos, informacijos mokslais ir viešojoje erdvėje vykstančiais procesais Lietuvoje beveik netyrinėtos, nedaug tokių tyrimų ir pasaulyje. Štai Goteborgo universiteto informacijos mokslų profesorius Janas Nolinus teigia, kad pasaulyje mažai išsamesnių tyrimų, nagrinėjančių darnaus vystymosi koncepcijos ir informacijos mokslų ryšį. Jis pabrėžia, kad sujungti dvi daugiaaspektes, lanksčias ir aiškių ribų neturinčias darnaus vystymosi ir informacinės

¹ NOLIN, Jan (2010). Sustainable information and information science. *Information Research*. 2010. 13681613. Vol. 14, Issue 3, 19 p.

visuomenės koncepcijas yra sunku ir šioje srityje per dešimtmečius nuveikta labai nedaug.²

Šio straipsnio tikslas – išanalizuoti darnaus vystymosi koncepcijos vaizdavimo ypatumus Lietuvos interneto žiniasklaidoje 2011 m. Tikslui pasiekti pasinaudota Annabelės McGoldrick suformuluotu publikacijų vertinimo pagal atsakymų į klausimus „kaip“ ir „kodėl“ paiešką kriterijumi, taip pat tirta, ar pasirinktai tirti medžiagai būdingas T. H. Eriksono, J. Nolino aprašytas padrikas, nesusietas į visumą ir todėl neišsamus vaizdas. Analizuota, ar tiriamose publikacijose galima išvelgti ryšių tarp skirtingų darnaus vystymosi koncepcijos aspektų, ar vaizduojamas jos integralumas.

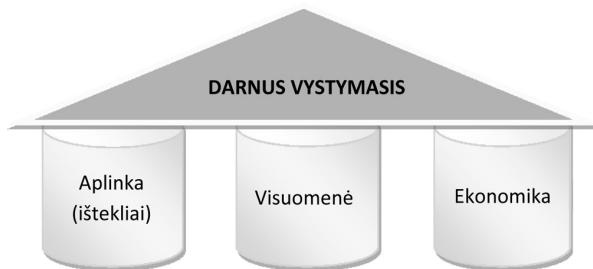
Gali kilti klausimas, kodėl žiniasklaida turėtų aiškinti darnaus vystymosi koncepciją, o ne kitus su darniu vystymusi susijusius aspektus, konkretesnes į darnaus vystymosi lauką patenkančias temas, įvykius? Atsakymas būtų toks: taip, žiniasklaida turi aiškinti su darniu vystymusi susijusius aspektus, konkretesnes į darnaus vystymosi lauką patenkančias temas. Tačiau taip pat turėtų pabrėžti ir analizuoti sąsajas tarp tų skirtingų probleminių aspektų (ekonominio augimo, aplinkosauginio, skurdo mažinimo ir kitų), nes tik kompleksiški, integralūs ir aplinkai nekenksmingi šių problemų sprendimai atitinka darnaus vystymosi koncepciją, o kompleksiškas, integralus vaizdavimas ją geriausiai paaikškina. Ir priešingai – jeigu, minint darnų vystymąsi, kalbama tik apie atskirus procesus (ekonominį augimą, skurdo mažinimą), bet nevertinami kiti aspektai (pavyzdžiui, neigiamas poveikis aplinkai), toks pateikimas kuria iškreiptą, fragmentišką integralios darnaus vystymosi koncepcijos vaizdą.

Darnaus vystymosi problematika

Darnaus vystymosi koncepciją, skirtą šiuo metu dominuojantiems socialiniam ir ekonominiam žmonijos raidos aspektams suderinti su gamtiškuoju, galima suvokti skirtingais būdais. Šiame straipsnyje naudojamas šis pasaulyje vyraujantis būdas: darnus vystymasis – aplinkos

² Ten pat.

išteklį naudojimas žmonijos poreikiams taip, kad išsaugotume Žemę ir jos biologinę įvairovę ateities kartoms.³ Ši koncepcija labiau pritaikyta antropocentriniam požiūriui, kuris senąją ekocentrinį ir būties paribius palaipsniui nustumė tada, kai žmogus išmoko keisti gamtą pagal savo poreikius, o galiausiai sukūrė industrinę visuomenę. Tas žmogus pasaulį suvokia daiktiškai, manosi esąs viršesnis už gamtą ir galįs ją pertvarkyti taip, kad turėtų kuo didesnę naudą. Ta nauda yra materialinė, vyraujantis jos nustatymo vienetas – sukurtos produkcijos kiekis (BVP). Remiantis tokiu požiūriu, darnus vystymasis apimtu tris komponentus – visuomenę, ekonomiką ir aplinką (žr. 1 pav.)⁴.

1 paveikslas. *Trys darnaus vystymosi pamatai*

Šaltinis: Juknys, 2010

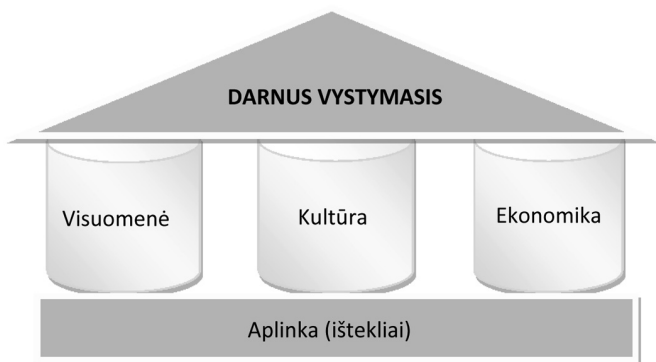
Pastaruosiu metu pripažįstama, kad šis klasikinis modelis veda klystkeliu. Kadangi aplinkos (gamtos) vystyti nereikia, dažniausia geriau ją palikti tokią, kokia yra. Toks požiūris artimesnis senajam ekocentriniam, kai žmogus suvokė save kaip neatsiejamą gamtos, kurioje svarbios visos

³ Principles. Future Generations [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.sustainable-environment.org.uk/Principles/Future_Generations.php [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 27 d.].

⁴ Darnaus vystymosi strategija ir taktika [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0OCDcQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.mruni.eu%2F%2Fmokslo%2Fleidymai%2Fleidiniai%2Fdl_n.php%3Ffile%3D269041%26id%3D98288&ei=Bxo-UfKFPI3JswaQ7YGICg&usq=AFQjCNEsnqsz3soBxCiZSCHdWrryC25tA [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 27 d.].

gyvos būtybės, dalį. Čia pasaulis suvokiamas holistiškai – daiktiškasis požiūris neturi užgožti dvasiškojo.⁵

Šiuolaikinis ekocentrinis požiūris kiek kitoks, bet jo esmė ta pati – žmogus ir pasaulis yra viena visuma, ir materialinės vertybės neturi užgožti dvasinių. Didesnė dalis aplinkotyros, darnaus vystymosi specialistų pasaulyje (mūsų šalyje – aplinkotyros profesorius Romualdas Juknys) ekocentrinį požiūrį kritikuoja: jo šalininkai žmogaus ir gamtos santykius pernelyg idealizuoja ir tai apsunkina praktinį šios nuostatos įgyvendinimą⁶. Vis dėlto pastaruoju metu darnaus vystymosi koncepci-

2 paveikslėlis. *Aplinkos išsaugojimas – pamatinis darnaus vystymosi tikslas*
Šaltinis: Juknys, 2010

ja įgauna ekocentrizmo bruožų, kai pripažįstama, kad gamta ir aplinka yra žmogaus veiklos pamatas, ir klausiami, kiek naudojantis tuo pamatu (aplinka) dar galima plėsti statinio kolonas, kad pastatas nesugriūtų?⁷

⁵ LEVIN, Aleksej (2006). Sustainable Development and the Information Society. *Russian Studies in Philosophy*. M. E. Sharpe, Inc., 2006, Vol. 45, No. 1, 66 p.

⁶ Darnaus vystymosi strategija ir taktika [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDcQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.mruni.eu%2F%2Fmokslas%2Fleidymai%2Fleidiniai%2Fdl_n.php%3Ffile%3D269041%26id%3D98288&ei=Bxo-UfKFPI3JswaQ7YGICg&usq=AFQjCNEsnqsz3soBxCiZSCHdWrryC25tA [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 27 d.].

⁷ *Ten pat.*

Šiandien mokslui nėra žinoma riba, iki kurios neatpažįstamai pasikeitusi gamta dar būtų pajėgi apsivalyti be globalių pasekmių, sugerti ir neutralizuoti beatodairiškai augantį antropogeninės veiklos poveikį. Taigi augimo riba – vienas sudėtingiausių darnaus vystymosi koncepcijos nežinomųjų.

Mokslo pasaulyje beveik visuotinai sutariama, kad nuo XX a. pradžios eksponentiškai greitėjanti industrializacijos plėtra yra chaotiška, turinti stiprų destruktinį poveikį jau nebe atskiroms ekologinėms sistemoms, bet Žemės visumai. Šios plėtros negalėtume pavadinti nei gamtiška, nei darnia.⁸ Darnaus vystymosi koncepcija buvo sukurta kaip antropogeninio poveikio aplinkai mažinimo būdas, skirtas daugiausia rinkos ekonomikos sąlygomis gyvuojančioms valstybėms. Iš prigimties nebūdama radikali, darnaus vystymosi koncepcija yra orientuota į gamtos išteklių išsaugojimą pernelyg nekeičiant dabar dominuojančio antropocentrinio poveikio, nes tai vargu ar įmanoma. Istorija rodo, kad daugumos žmonių ir įtakingesnių jų grupių altruistinius, humanistinius veiklos motyvus nustelbdavo hedonistiniai ir daiktiškieji, nors būtent pirmuosius du ne be reikalo vertina visos svarbiausios pasaulio religijos. Remiantis darnaus vystymosi koncepcija, tai suprantama kaip žmogui suteikiama galimybė turėti daugiau („daugiau“ suprantant daiktiškąją, netgi hedonistine prasme). Vis dėlto nesuklystume, jeigu koncepciją vertintume kaip kompromisą arba tam tikrą sandorį tarp žmogaus ir gamtos.

Apibendrinant privalu konstatuoti, kad šiuolaikinės darnaus vystymosi koncepcijos esmė paremta sąlyginiu rodikliu: kadangi dar nėra nustatytų ribų, kiek planeta gali pakelti antropogeninį poveikį, išsivysčiusių šalių ekonomika turėtų augti saikingai arba nebeaugti, o taršios technologijos turi būti pakeistos netaršiomis, naudojančiomis tik atsinaujinančius išteklius⁹.

Gioteborgo universiteto informacijos mokslų profesoriaus Jano Nolino teigimu, remiantis šiuo metu vyraujančiu požiūriu, sutariama, kad

⁸ LEVIN, A. Aleksej (2006). Sustainable Development and the Information Society. *Russian Studies in Philosophy*. M. E. Sharpe, Inc., 2006, Vol. 45, No. 1, 66 p.

⁹ *Ten pat.*

vadinamosios „trečiojo pasaulio“, arba menkai ekonomiškai išsivysčiusios, šalys turėtų pasivyti išsivysčiusias šalis – lyderes, bet pastarosios privalo sustabdyti savo augančią ekonomiką arba leisti jai augti nedaug¹⁰. Čia galime išvengti konfliktą tarp darnaus vystymosi koncepcijos tikslų ir šalių ekonomikos augimo siekio. „Šiandieniniai daugumos šalių politikai prioritetą teikia būtent ekonomikos augimui, o su darniu vystymusi susijusių mokslų ekspertų balsas ekonomikos procesams didesnės įtakos nedaro.“¹¹

Pagrindinius darnaus vystymosi aspektus – ekonomikos augimą, aplinkosaugą ir visuomenės raidą – suderinti sunku. Čia ir slypi priežastis, kodėl koncepcija taip menkai įgyvendinama praktikoje. Praėjus 24 metams po garsiosios Gro Harlem Brundtland atsakaitos „Mūsų bendra ateitis“ ir 22 metams po pirmojo viršūnių susitikimo Rio de Žaneire, taip pat tik keletui mėnesių po Jungtinių Tautų Organizacijos darnaus vystymosi konferencijos „Rio+20“ dėl esminių pokyčių nesutarta. Artimiausioje ateityje pasaulio ekonomika augs dėl taršių, iškasamą kurą naudojančių technologijų. Globalus energijos suvartojimas, anglies dvideginio ir kitų dujų emisija toliau didėja¹². Gro Harlem Brundtland pabrėžia, kad „progresas stringa dėl korporacijų daromos įtakos“¹³.

Svarbesni komunikacinės aplinkos aspektai

Masinė komunikacija neišvengiamai daro įtaką visuomenėje vykstantiems procesams. Galima teigti, kad darnaus vystymosi vaizdavimo ypatumai interneto žiniasklaidoje, kurią irgi galime vertinti kaip masinės komunikacijos priemonę, daro įtaką, kad ši koncepcija visuomenėje prigytytų ir augtų arba būtų atmesta. Yra 7 pagrindinės masinės ko-

¹⁰ NOLIN, Jan (2010). Sustainable information and information science. *Information Research*, 2010. 13681613. Vol. 14, Issue 3, 19 p.

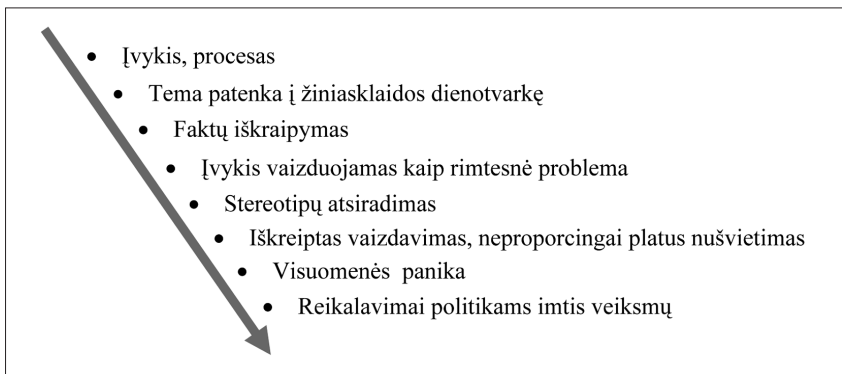
¹¹ *Ten pat.*

¹² Rio summit ends with warning on corporate power [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.bbc.co.uk/news/science-environment-18561223> [žiūrėta 2013 m. sausio 13 d.].

¹³ *Ten pat.*

munikacijos efektų teorijos. Tai dviejų pakopų komunikacijos srauto, dienotvarkės nustatymo, žiniasklaidos rėmų, tylos spiralės, žinių spragų ir (sąlygiškai) naudojimosi ir atlygio teorijos. Galima teigti, kad visos jos viena kitą papildo, bet nė viena iš jų nėra absoliuti ir vienintelė teisinga¹⁴.

Kokią didelę įtaką masinė komunikacija turi tam, kad visuomenė atkreiptų dėmesį į vieną ar kitą klausimą, rodo Maxwello McCombo ir Donaldo Shaw dienotvarkės nustatymo teorija ir su ja susijęs posakis: „Masinės komunikacijos priemonės ne visada gali įsakyti žmonėms, kaip galvoti, bet gali įsakyti jiems, apie ką galvoti“¹⁵. Pagal šią teoriją, žiniasklaida turi galingų informacijos gavimo ir pateikimo priemonių, kurias kontroliuojantys subjektai įvykius gali suaktualinti arba padaryti neaktualius. Svarbą rodo įtraukimas į naujienų dienotvarkę. Siekdama didesnio efekto žiniasklaida komerciniais sumetimais gali iškreipti faktus, sukeldama šablonišką grėsmę, arba atvirksčiai – realią grėsmę sumenkindama. Šie procesai struktūriškai pavaizduoti pirmoje scheme¹⁶.

1 schema. Žiniasklaida ir visuomenės panika

Šaltinis: Wayne, 2001.

¹⁴ NEVINSKAITĖ, Laima (2011). Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. Vilnius: Petro Ofsetas, 2011, p. 60. ISBN: 9786094202032.

¹⁵ *Ten pat.*

¹⁶ PARSONS, Wayne. Viešojo politika. Eugrimas, 2001. ISBN 9986-752-89-2.

Kiti medijų įtakos tyrėjai papildė Maxwello McCombso ir Donaldo Shaw teiginius ir apibendrina kitas masinės komunikacijos efektų teorijas. Pavyzdžiui, prof. Autaras Krishenas Kaulas knygoje „Elektroninių medijų vaidmuo šiuolaikiniame pasaulyje“ teigia, kad „informacinių kampanijų ar kryptingų pranešimų masinės komunikacijos priemonėmis įtaka visuomenės nuomonei yra ribota. <...> Naujausi komunikacijos tyrimai rodo, kad masinės komunikacijos priemonės efektyviai supažindina visuomenę su esamais iššūkiais ir problemomis, bet nėra tokios paveikios keičiant žmonių požiūrį ar elgesį“¹⁷.

Kalbėdamas apie internetą, prof. A. Kaulas pabrėžia jo kaip tradicinės žurnalistikos griovėjo vaidmenį: „internetas pakeitė ir apribojo tradicinės žurnalistikos įtakos sferą ir sugriovė oficialių šaltinių komunikacijos galios pamatus. Šios interneto savybės ypač išryškėjo per Kosovo, 2001 m. rugsėjo 11-osios ir kitas krizes. Dabar jau visiems aišku, kad bet kuris aktyvus individas tampa šiuolaikinės žiniasklaidos srauto dalimi“¹⁸.

Žurnalistai nebeturi viešosios informacijos monopolio – jos turinį gali kurti kiekvienas, turintis prie interneto prijungtą kompiuterį ir mokantis juo naudotis. Tačiau, A. Kaulo nuomone, žurnalistai interneto pasaulyje turėtų būti vedliai, padedantys piliečiams nepasiklysti globalioje informacijos erdvėje. „Viena šiuolaikinio žurnalisto misijų – padėti skaitytojams rasti išeitį iš aklavietės, kurią sudaro tendencingos, šališkos, iškreiptos informacijos sancaupos. Dar svarbiau – padėti skaitytojui kritiškai vertinti tokio pobūdžio informaciją tada, kai ją pateikia oficialūs, pripažinti šaltiniai.“¹⁹ Todėl galime daryti išvadą, kad nepaisant viešojoje erdvėje išaugusios atskirų individų įtakos, internetinėje žiniasklaidoje dirbančių profesionalių žurnalistų misija yra svarbi, ir jų kuriamas turinys daro įtaką tam, kaip visuomenė suvokia ir vertina įvairius reiškinius, tarp jų – ir darnų vystymąsi.

¹⁷ KAUL, Autar Krishen. *Role of Electronic Media in Modern World*. ABD Publishers. 2008, 231 p. ISBN: 978-81-8376-145-1.

¹⁸ *Ten pat.*

¹⁹ *Ten pat.*

Nagrinėjant komunikacinę darnaus vystymosi aplinką, reikia išskirti ir informacijos pertekliaus aspektą. Remiantis rašytojo Ingazio Ramoneto skaičiavimu, per pastaruosius 30 metų pasaulyje buvo sukurta daugiau informacijos nei per ankstesnius 5000 metų. Pavyzdžiui, „viename sekmadieniniame „New York Times“ numeryje yra daugiau informacijos nei vienas išsilavinęs XVIII a. žmogus jos sužinojo per visą gyvenimą“²⁰. Kaip sunku absorbuoti ir asimiliuoti tokį kiekį dabar „prieinamos“ informacijos (dėl to didžioji informacijos dalis yra neveiksminga ir nereikalinga jau iškart po to, kai atsiranda), sužinome iš T. H. Erikseno pastebėjimo, kad „daugiau nei pusė visų straipsnių, publikuotų socialinių mokslų žurnaluose, niekada nebuvo cituojami“.

Informacijos pertekliaus blygybes T. H. Eriksenas aprašo taip: „informacija suskaldoma į mažus gabalėlius, išnyksta sąsajos, ji įsispaudžia į vis siauresnius tarpus ir prasiskina kelią į paskutinį laisvą skaitytojo smegenų kubinį centimetrą“²¹. Dėl šios priežasties informacija darosi fragmentuota, paviršutiniška ir netinka išsamiai pavaizduoti sudėtingus reiškinius. Informacijos pertekliaus tendencija būdinga ne tik interneto žiniasklaidai ar tiesiog plačiai interneto erdvei, tačiau būtent internete ši tendencija yra lengviausiai pastebima. Greitai atnaujinama informacija ir masiškai skelbiamų naujienų gausa apriboja galimybę aprėpti visą informaciją“.

Minėtas T. Erikseno ir I. Ramoneto išvalgas apie informacijos pertekliaus suponuotas problemas su darnaus vystymosi vaizdavimu sieja Janas Nolin. Jis pabrėžia, kad „įvairiausios informacijos perteklius trukdo atsakingam ir kiek įmanoma objektyvesniam sudėtingos, įvairialypės darnaus vystymosi koncepcijos vaizdavimui. Informacijos perteklius koncepciją daro neaktualią, suplaka su kita, dažniausiai menka verte informacija“²².

²⁰ BAUMAN, Zygmunt. Vartojamas gyvenimas. Vilnius: Apostrofa, 2011, p. 52. ISBN 1822-7457.

²¹ *Ten pat.*

²² NOLIN, Jan (2010). Sustainable information and information science. *Information Research*, 2010. 13681613. Vol. 14, Issue 3, 23 p.

Tačiau, aptarus interneto keliamas problemas, negalima nepastebėti ir jo teikiamų galimybių. Kaip teigia telekomunikacijų mokslo profesorius Srinivas Melkote'as, internetas ateityje gali tapti „informacine darnaus vystymosi baze, kurioje telksis ir keisis informacija sau ir aplinkai neabejingų piliečių grupės. Galimybės lengvai prieiti prie beribės informacijos, ją kaupti ir keistis ja internete gali padėti įveikti ir darniam vystymuisi išskeltus iššūkius“²³.

Apibendrinant galima teigti, kad žiniasklaidos dienotvarkė neišvenigiamai daro įtaką visuomenės dienotvarkei: į kuriuos procesus, reiškinius bus atkreiptas dėmesys, tie klausimai bus svarbūs. Tą patį galima teigti ir apie darnaus vystymosi koncepciją – nuo to, kaip ir kiek ją pateiks masinės komunikacijos priemonės, priklausys koncepcijos įtraukimas į visuomenės dienotvarkę.

Kitas darnaus vystymosi koncepcijai svarbus komunikacinės aplinkos aspektas – informacijos perteklius. Informacinė aplinka tampa fragmentuota, paviršutiniška ir todėl netinka sudėtingai, integraliai darnaus vystymosi koncepcijai vaizduoti.

Tyrimo metodika ir principai

Ar interneto žiniasklaidoje pateikiamas išsamus ir įvairiapusis koncepcijos vaizdas, analizuota remiantis Annabelės McGoldrick suformuluotais publikacijų vertinimo pagal atsakymų į klausimus „kaip“ ir „kodėl“ paiešką kriterijais, taip pat tiriant atrinktos medžiagos atitikimą T. H. Erikseno aprašytai ir J. Nolino papildytai informacijos pertekliaus problemai. Tokiu atveju vyrautų fragmentuoti, nesujungti į visumą elementai ir būtų pateiktas neišsamus, gal net iškreiptas, stereotipiškas darnaus vystymosi vaizdas. Tik kompleksiškai, integralūs ir aplinkai nekenksmingi visuomenės problemų sprendimai atitinka darnaus vystymosi koncepciją, o kompleksiškas, integralus vaizdavimas ją geriausiai paaikškina. Ir priešingai – jeigu vaizduojami tik atskiri procesai (ekono-

²³ MELKOTE, Srinivas (2003). *Mass Media in Support of Sustainable Development*. Oxford: EOLSS Publishers. UNESCO, 2003. ISBN-978-1-905839-72-8.

minis augimas, skurdo mažinimas), bet nevertinami kiti aspektai (pavyzdžiui, neigiamas poveikis aplinkai), toks pateikimas kuria iškreiptą, fragmentuotą darnaus vystymosi koncepcijos vaizdą. Todėl svarbu iširti, ar analizuojamuose straipsniuose ir analitiniuose pranešimuose yra sąsajų tarp įvairių darnaus vystymosi koncepcijos aspektų (ekonominio, socialinio, ekologinio ir ne tiek pastebimų – religinio, filosofinio), gilinimosi į susijusių reiškinių priežastis ir pasekmes.

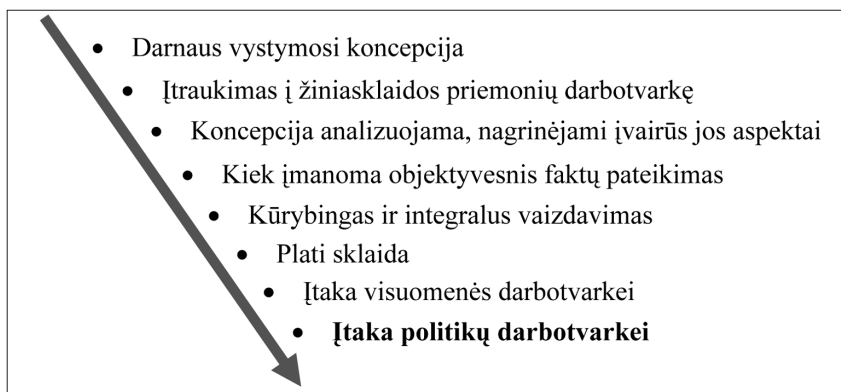
Žinoma, nelogiška būtų kiekviename žiniasklaidos straipsnyje, kaip nors susijusiame su darniu vystymusi, išsamiai analizuoti ir plėtoti pristatytą darnaus vystymosi koncepciją. Šito ir nereikia daryti, bet trijuose didžiausiuose Lietuvos interneto naujienų portaluose per metus rasti bent keletą išsamesnių straipsnių, kuriuose būtų aptarta darnaus vystymosi svarba ir esmė, norėtusi tikėtis. Tokia galėtų būtų atsakinga žiniasklaidos pozicija – informuoti visuomenę ne apie dar vieną konkretų įvykį (nors to kaip pagrindinės žiniasklaidos funkcijos realizavimo irgi reikia), bet pateikti darnų vystymąsi atspindinčių įvykių visumos analizę. Tokiomis publikacijomis kartu galima būtų analizuoti koncepcijos esmę ir skirtingų jos aspektų (visuomenės raidos, ekonomikos augimo ir aplinkosaugos) suderinamumo problematiką bei galimus sprendimus.

Kaip pagalbinė priemonė siekiant įvertinti darnaus vystymosi vaizdavimo ypatumus naudojama ir viena iš masinės komunikacijos efektų teorijų – dienotvarkės nustatymu pagrįsta poveikio schema.

Atsakingą ir išsamų darnaus vystymosi vaizdavimo būdą (būtiną tyrimo atskaitos tašką) schemiškai galima pavaizduoti taip: koncepcija suvokiama kompleksiskai ir kūrybingai, vaizduojama išsamiai, jos sklaida plati, o visuomenės susidomėjimas auga (žr. autoriaus modifikuotą Maxwello McCombs'o ir Donald'o Shaw poveikio visuomenės dienotvarkėi 2 schemą).

Tyrimo objektas – iš 3 populiariausių Lietuvos interneto žiniasklaidos (*Delfi.lt*, *Lrytas.lt* ir *15min.lt*) archyvų laiko imties būdu išrinkta visa per vienus metus su darnaus vystymosi koncepcija susijusi publikuota medžiaga, kurios bet kokiame kontekste paminėtas darnus vystymasis.

Tyrimo laikotarpis – 2011 m. Šie metai pasirinkti todėl, kad tai pats naujusias laikotarpis, kurį buvo įmanoma išnagrinėti 2012 m. pabai-

2 schema. *Atsakingo ir kūrybingo, darančio įtaką darnaus vystymosi koncepcijos vaizdavimas*

Šaltinis: Maxwell McCombs; Donald Shaw, 1973.

goje atliekant tyrimą. Pasirinktas fiksuotas laikotarpis užtikrino tyrimo objektyvumą – 2011-tieji tiriant jau buvo pasibaigę, o tai reiškia, kad visa analizuota medžiaga (informaciniai pranešimai, analitiniai straipsniai, interviu, reportažai) publikuota. Tyrimo laikotarpis nėra ilgas, bet dėl savo naujumo jis leidžia daryti prielaidą, kad darnaus vystymosi vaizdavimo ypatumai ir šiuo metu gali būti panašūs.

Minėti naujienų portalai pasirinkti todėl, kad yra lyderiai pagal auditorijos dydį. Daroma prielaida, kad minėti portalai reprezentuoja visos Lietuvos interneto žiniasklaidos darnaus vystymosi koncepcijos vaizdavimą.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti darnaus vystymosi koncepcijos vaizdavimo ypatumus pasirinktose Lietuvos interneto žiniasklaidos priemonėse ir nustatyti, ar jie atitinka atsakingą ir išsamų darnaus vystymosi vaizdavimo būdą.

Naudojamas tyrimo metodas – kokybinė turinio analizė su kiekybinės analizės elementais. Tyrimo analizė nukreipta į atsakymų į klausimus „Kodėl“ ir „Kaip“ paieškas, ieškoma sąsajų tarp skirtingų darnaus vystymosi koncepcijos aspektų, tiriama, ar kuriamas visapusiškas ir integralus ar tik fragmentuotas koncepcijos vaizdas. Analizuojami ir publikacijų pavadinimai, ir patys tekstai.

Kokybinė turinio analizė su kiekybinės analizės elementais pagrįsta trim pagrindiniais kriterijais:

1. *Atsakymų į sudėtingus klausimus paieškos.* Klasikinė naujiena tradiciškai turėtų atsakyti į 6 klausimus: ● Kas? ● Ką? ● Kada? ● Kur? ● **Kaip?** ● **Kodėl?** Kaip teigia konfliktų ir karo žurnalistikos tyrėja Annabelė McGoldrick, daugeliu atvejų minėti sudėtingesni klausimai lieka be atsako: „daugelis žurnalistų sako, kad pateikus galimas atsakymų į klausimus „Kodėl“, „Kaip“ interpretacijas ir paaiškinimus, pasakojimas tampa tiesiog per ilgas“²⁴. Ji pabrėžia būtinybę pateikiant kokybišką naujieną ieškoti atsakymų būtent į pastaruosius du klausimus. Ši kriterijų (ieškoma atsakymo – neieškoma atsakymo) mokslininkė taiko savo specializacijos srityje – karo žurnalistikos ir konfliktų vaizdavimo tyrimuose²⁵. Tačiau šis paprastas tyrimo metodas galėtų pasitarnauti ne tik karinių konfliktų vaizdavimo atvejais. Jis tinkamas analizuojant ir kuriant kiek įmanoma objektyvesnį bet kurio sudėtingo ir probleminio reiškinio (šiuo atveju – darnaus vystymosi koncepcijos) vaizdą. Kad konfliktų komunikacijos principai gali būti efektyviai panaudoti darnaus vystymosi koncepcijos komunikacijai, patvirtina ir Mihaela Bucur bei Cosmin Petra²⁶. Jų teigimu, „konfliktų valdymas yra alternatyvus politikos instrumentas, skirtas ieškoti kompromisų ir rasti išeitis iš konfliktinių situacijų. Kitaip tariant, rasti atitinamus problemų sprendimo būdus. Konfliktų sprendimu ir dialogais pagrįsta kompleksiška komunikacija gali lemti reikalingus atsakymus ir paskatinti susitarimą priimti tinkamą sprendimą“²⁷.

Tyrimė pritaikius minėtą kriterijų analizuojama, ar publikacijose, susijusiose su darniu vystymusi, be atsakymų į daugiau informacinio

²⁴ MCGOLDRICK, Annabel. War Journalism and „Objectivity“. *Conflict & Communication Online*. 2006, Vol. 5, No. 2 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.cco.regener-online.de/2006_2/pdf/mcgoldrick.pdf [žiūrėta 2013 m. sausio 15 d.].

²⁵ *Ten pat.*

²⁶ BUCUR, Mihaela, COSMIN, Petra. Why Communication is So Special for Sustainable Development? *Scientific Bulletin of the „Petru Maior“ University of Targu Mures*. 2011, Vol. 8 (XXV), No. 1, p. 51. ISSN 1841-9267.

²⁷ *Ten pat.*

pubūdžio klausimus „Kas?“, „Kur?“, „Kada?“, nagrinėjami atsakymai į analitinius klausimus „Kaip?“ ir „Kodėl?“.

2. *Publikacijų kompleksiškas*. Gioteburgo universiteto informacijos mokslų profesorius Janas Nolinis išskiria skirtingų darnaus vystymosi aspektų (ekonominio, socialinio, aplinkosauginio) integravimo informacinėje erdvėje svarbą²⁸. Pasinaudojus darnaus vystymosi kaip integralios koncepcijos suvokimu, tiriama, ar publikacijose galima rasti sąsajų tarp skirtingų darnaus vystymosi aspektų: socialinio, ekonominio, aplinkosauginio ir kitų, ne taip pastebimų (religinio, filosofinio ar kt.).

3. *Naujų idėjų, kūrybinių sprendimų paieška*. Tiriama, ar straipsniuose ir informaciniuose pranešimuose teikiama pasiūlymų, ieškoma galimų sprendimų, kurie kiek paskatintų darnaus vystymosi koncepcijos įgyvendinimą.

Tyrimo rezultatai

2011 m. visuose trijuose interneto portaluose buvo išspaudintas 41 straipsnis ir informacinis pranešimas, kur įvairiausiuose kontekstuose įvairiomis formomis paminėti žodžiai „darnus vystymasis“. Nė viename iš jų figūruojanti darnaus vystymosi koncepcija neanalizuota išsamiau – kaip ir kodėl ji buvo sukurta, ar įgyvendinta, kokios perspektyvos laukia ateityje ir kokios priežastys jas galėtų lemti. Nei vienas iš nagrinėtų Lietuvos interneto žiniasklaidos portalų per metus nepateikė patrauklaus ir lengvai prieinamo platesnio darnaus vystymosi koncepcijos ir su ja susijusių procesų vaizdo. Informacija pateikiama atskirais autonomiškais „gabalėliais“, informuojančiais apie vieną ar kitą, dažniausiai vietas, įvyki, turintį koki nors ryšį su darniu vystymusi.

2011 m. rugpjūčio 13 d. portale *Delfi.lt* publikuotas straipsnis „Švais-tome ne tik brangią šilumą, bet ir elektrą“²⁹. Be faktų apie energijos

²⁸ NOLIN, Jan (2010). Sustainable information and information science. *Information Research*, 2010. 13681613. Vol. 14, Issue 3, p. 19.

²⁹ RAŠIMAITĖ, Teodora. Švais-tome ne tik brangią šilumą, bet ir elektrą. „Savaitė“. 2011 m. rugpjūčio 13 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://verslas.delfi.lt/archive/article.php?id=48539309>> [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 29 d.].

švaistymą, vienintelis straipsnyje išvelgiamas ryšys su koncepcija nuskaitytas dviem sakiniais: „Vis dėlto Lietuva Darnaus vystymosi strategijoje užsibrėžė uždavinį pagal pirminės energijos vartojimo intensyvumo rodiklį 2020-taisiais pasiekti 2003 m. Europos Sąjungos valstybių vidurkį. Todėl, auditorių vertinimu, kasmet energijos tausojimo lygis turėtų pakilti maždaug 5 proc.“³⁰. Kitas pavyzdys – 2011 m. birželio 30 d. portale *15min.lt* publikuotas informacinis pranešimas „Žuvinto rezervatas įtrauktas į UNESCO saugomų vietovių tinklą“³¹. Ryšys su koncepcija pranešime atsispindi viename sakinyje: „Biosferos rezervatai pasaulyje pripažįstami pavyzdinėmis vietovėmis, kuriose diegiami ir bandomi nauji požiūriai į aplinkos apsaugą ir darnų vystymąsi“. Dar vienas įkalbingas pavyzdys matyti portalo *Lrytas.lt* informaciniame pranešime „Europos finansinio stabilumo fondo vadovas su ištiesta ranka vyksta į Kiniją“³². Aprašant finansines Europos problemas ir galimą jų sprendimo būdą, padedant Kinijai, lyg tarp kitko užsimenama, kad „patvirtinta (finansinė – M. S.) strategija padės Europai susigrąžinti pasitikėjimą rinkta, o Europos Sąjunga ir euro zona palaipsniui sugrįš į darnaus vystymosi vėžes“. Kas yra darnus vystymasis ir kodėl reikėtų grįžti į jo vėžes, neminama.

Minėtos trys publikacijos – tipiški pavyzdžiai, kai kalbant apie vietinės reikšmės ar tarptautinius įvykius epizodiškai minimas tų įvykių ryšys su darnaus vystymosi koncepcija. Galima išvelgti problemą, kad per metus trijuose didžiausiuose naujienų portaluose rasta 41 publikacija, kurioje vienaip ar kitaip minima sąvoka „darnus vystymasis“, tačiau

³⁰ *Ten pat.*

³¹ Žuvinto rezervatas įtrauktas į UNESCO saugomų vietovių tinklą. BNS. 2011 m. birželio 30 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/zuvinto-rezervatas-itrauktas-i-unesco-saugomu-vietoviu-tinkla-56-158304>> [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 29 d.].

³² Europos finansinio stabilumo fondo vadovas su ištiesta ranka vyksta į Kiniją. Telegraph.co.uk, Lrytas informacija. 2011 m. spalio 28 d. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-13197956821318678782-europos-finansinio-stabilumo-fondo-vadovas-su-i%C5%A1tiesta-ranka-vyksta-%C4%AF-kinij%C4%85.htm>> [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 29 d.].

nė vienoje iš jų nekalbama apie jį patį. Nė vienoje iš tirtų publikacijų nesiūloma sprendimų, nepateikiama siūlymų, galimų kūrybinių išeičių variantų, kurie pagreitintų darnaus vystymosi koncepcijos įgyvendinimą. Nėra ir analitinių mėginimų darnaus vystymosi kontekste rasti sąsajų tarp skirtingų koncepcijos aspektų (socialinio, ekonominio, politinio, ekologinio, religinio, filosofinio ar kitų).

Puikus darnaus vystymosi vaizdavimo pavyzdys galėtų būti britų visuomeninio transliuotojo BBC interneto svetainė *bbcnews.com*. Interneto žiniasklaidoje, žvelgiant iš tvirtos žurnalistikos pozicijos, svarbu ne tik tekstų turinys, bet ir jų pateikimo forma, vieta ir ryšių tarp tų tekstų sistema. Svetainėje, neskaitant pateikiamų tekstų, susijusių su atskirais darnaus vystymosi įvykiais ar aspektais, skaitytojams siūlomas patogus priėjimas prie išsamios, įvairiapusės informacijos apie koncepcijos esmę, istoriją, svarbiausius įvykius, ateities perspektyvas. (Tokio straipsnio, kai greta pateikiama informacija, pavyzdys adresu <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/6178138.stm>>). Nurodytame tinklalapyje taip pat puikiai veikia itin paprasta, tačiau daug galimybių siūlanti paieškos sistema. Taip suteikiama galimybė pamatyti daugiau nei tik atskiras informacijos detales. Galima teigti, kad kiek įmanoma platesnio, visapusiškesnio darnaus vystymosi vaizdo pateikimas lemia visuomenės nuostatas ir požiūrį šiuo klausimu. Vadinasi, nuo to pateikimo priklauso ir tai, kiek ir kaip koncepcija bus įgyvendinta praktiškai.

Kaip jau buvo minėta, tradicinė naujiena turėtų atsakyti į 6 paprastus klausimus. Visose tyrimo publikacijose aiškintasi, ar tekstuose stengiamasi atsakyti į klausimus „Kodėl?“ ir „Kaip?“ Iš 16 tirtų *Delfi.lt* analitinių straipsnių ir informacinių pranešimų atsakyti į tokius klausimus bandoma 4 analitiniuose straipsniuose („Ar strategijos „Lietuva 2030“ laukia stalčius?“, „Pasaulis balansuoja tarp pertekliaus ir bado“, „Lietuva tampa dideliu sąvartynu“, „Lietuvos miškai – geriausi Europoje“) ir iš dalies – dviejuose pranešimuose („Lietuva turės parengti ES poziciją kovos su dykinėjimu klausimais“, „Garsioji ataskaita „Gerovė be augimo“ – jau lietuviškai“).

Štai analitiniame straipsnyje „Lietuva 2030“ laukia stalčius“ ieškoma atsakymo, kodėl strategija nesulaukė visuomenės palaikymo, ir atsako-

ma: „tikriausiai pusę Pažangos Tarybos sudarantys valdininkai ir politikai lemia, kad projekte daug kartų kartojami žodžiai „valdžia“, „institucijos“, „projektai“. Kultūros ir socialinių dalykų tekste pasitaiko daug mažiau nei pas kaimynus – sic! Taryboje tik 1 kultūros atstovas. Galima įžvelgti ir „tikslą“, bet tik 16 kartų iš 8844 strategijos žodžių. Deja, tenka sutikti su V. Rubavičiumi, strategijoje pasigedusiu nacionalinio tapatumo ir lietuvių tautos. Žodžiai „lietuvių“, „lietuviška“ tekste pavartoti tik 12 kartų. Jei palygintume su žodžiu „strategija“ ir jo variacijomis, matytume, kad pastarasis pakartotas 111 kartų“.

Kitame straipsnyje „Pasaulis balansuoja tarp pertekliaus ir bado“ pateikiami keli atsakymai į klausimus kaip ir kodėl kyla maisto kainos: „Kviečių, kukurūzų ir sojų kainos neseniai pasiekė 30 mėnesių aukštumas. Tai lėmė prastas derlius, eksporto apribojimai, ypač mažos prekių atsargos besivystančiose valstybėse ir milžiniška bioenergijos paklausa Jungtinėse Valstijose bei Europoje. Tačiau ekspertus kiek ramina sąlygiškai pastovios ryžių kainos. Ryžiai – vienas iš dviejų visuotinio aprūpinimo maistu produktų ir svarbiausias maisto produktas 3 mlrd. Azijos gyventojų“.

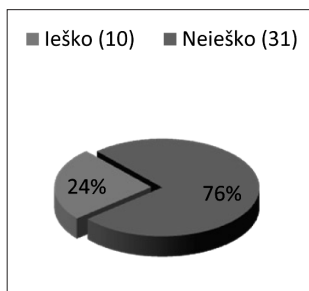
Iš 9 interneto žiniasklaidos portalo *Lrytas.lt* publikacijų išsamesnį atsakymą galima rasti vieninteliame informaciniame pranešime „Mokslininkai skelbia pavojų – komercinės žuvies gali nelikti jau šio amžiaus viduryje“: „anot mokslininkų, siekiant sumažinti žuvies išteklių pereinimą ir norint išsaugoti tai, ką dar galima išsaugoti, kai kurių žuvų rūšių žvejybą ir vartojimą šiandien tiesiog būtina sumažinti arba net laikinai sustabdyti, kad tų žuvų ištekliai spėtų atsigaivinti. Pasak ekspertų, sąmoningai pirkdami ar nepirkdami tam tikrų žuvų rūšių, mes taip pat kiekvienas galime prisidėti prie tvarios žvejybos Europos ir pasaulio vandenyse skatinimo“. Paaiškinama, kodėl būtina apriboti kai kurių žuvų žvejybą ir kaip galima išsaugoti jų išteklius.

Iš 16 interneto žiniasklaidos portalo *15min.lt* analizuojamų straipsnių ir informacinių pranešimų atsakymai – interpretacijos į klausimus „Kaip?“ ir „Kodėl?“ pateikiami 3 informaciniuose pranešimuose: „VU Komunikacijos fakultetas pradeda įgyvendinti naują studijų programą“;

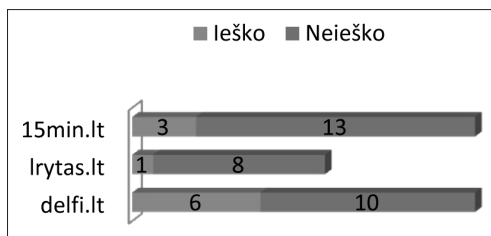
„Festivalyje „Nepatogus Kinas“ – dokumentiniai filmai aplinkosaugos temomis”; Parodoje „Individuali statyba 2011“ pažintis su ateitimi – atsinaujinančia energija“).

Informaciniame pranešime „VU Komunikacijos fakultetas pradeda įgyvendinti naują studijų programą“ atsakyta į klausimą, kodėl ji reikalinga: „naują studijų programa siekiame, kad Lietuva turėtų konkurentabilių ir kompetentingų specialistų, gebančių užtikrinti darnaus vystymosi procesų vadybą ir komunikaciją“. Be to, atsakant į klausimą, kaip bus įgyvendinama programa, trumpai ir paprastai paaiškinama darnaus vystymosi koncepcijos esmė: „programa bus įgyvendinama remiantis principu, kad darnus vystymasis savo prigimtimi yra integralus, reikalauja sisteminio požiūrio į ekonomiką, visuomenės raidą ir aplinkos apsaugą bei jų tarpusavio sąveiką“.

Iš viso 41 nagrinėtoje publikacijoje atsakymų į klausimus „Kaip?“ ir „Kodėl?“ ieškoma 4 analitiniuose straipsniuose ir 6 informaciniuose pranešimuose:

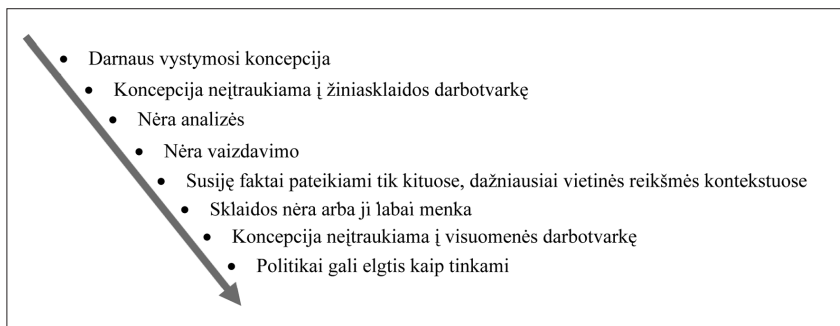
1 diagrama. Bendras pasiskirstymas pagal atsakymų į klausimus „Kaip?“ ir „Kodėl?“ ieškojimą publikacijose

2 diagrama. Publikacijų skaičius pagal atsakymų į klausimus „Kaip?“ ir „Kodėl?“ ieškojimą žiniasklaidoje

Apibendrinant gautus rezultatus, galima teigti, kad 2011 m. darnaus vystymosi koncepcija trijuose didžiausiuose Lietuvos naujienų portaluose nebuvo tinkamai pristatyta. Tiriamuoju laikotarpiu rasta tik viena publikacija – „VU Komunikacijos fakultetas pradeda įgyvendinti naują

studijų programą“, kurioje, informuojant apie pagrindinį įvykį (naujos programos įgyvendinimo pradžią), sujungti atskiri darnaus vystymosi aspektai – ekonomikos augimas, visuomenės raida ir aplinkosauga. Apibendrinant visas tirtas publikacijas galima teigti, kad jose vyraujantis fragmentiškas, atsitiktinis darnaus vystymosi koncepcijos pateikimas atitinka neatsakingo vaizdavimo schemą, kai koncepcija neįtraukiama į žiniasklaidos darbotvarkę.

3 schema. *Aplaidus, fragmentuotas darnaus vystymosi koncepcijos vaizdavimas*

Šaltinis: Maxwell McCombs ir Donald Shaw, 1973³³

Išvados

Žiniasklaida turi galią disponuoti informacijos gavimo ir pateikimo priemonėmis, kuriomis joje dirbantys asmenys kokius nors įvykius gali padaryti visuomenei aktualius arba nereikšmingus. Tyrimai rodo, kad masinės komunikacijos priemonės efektyviai supažindina visuomenę su iššūkiais ir problemomis, bet žmonių požiūriui ar elgesiui turi mažą įtaką.

Internetas pakeitė ir apribojo tradicinės žurnalistikos įtakos sferas ir sugriovė oficialių šaltinių komunikacijos galios pamatus. Žurnalistai

³³ Norint nustatyti, kaip darnus vystymasis vaizduojamas Lietuvos interneto žiniasklaidoje, panaudota pirmoje dalyje modifikuota, o šiuo atveju straipsnio autoriaus gali-
miems darnaus vystymosi koncepcijos vaizdavimo scenarijams pritaikyta Maxwello
McCombo ir Donaldo Shaw žiniasklaidos įtakos visuomenei schema.

nebeturi išskirtinės teisės į viešąją informaciją – interneto žiniasklaidos turinį gali koreguoti kiekvienas, turintis prie interneto prijungtą kompiuterį ir mokantis juo naudotis.

Nuolat plečiantis interneto turiniui, skaitytojui darosi sunku vertinti informacijos kilmę, jos patikimumą. Todėl interneto žiniasklaidos portaluose dirbantys žurnalistai, nepaisydami savo prarasto monopolio, turėtų būti vedliai, informacinės interneto erdvės lyderiai, padedantys skaitytojams nepasiklysti visa apimančioje informacinėje erdvėje ir padėti atsirinkti patikimą informaciją darnaus vystymosi ir kitais visuomenei aktualiais klausimais. Nuo to, kaip darnus vystymasis profesionalių žurnalistų bus pavaizduotas interneto žiniasklaidoje, tiesiogiai priklausys, ar ši koncepcija visuomenėje prigis ir augs, ar bus atmesta.

2011 m. 3 skaitomiausiuose Lietuvos interneto portaluose (*Delfi.lt*, *Lrytas.lt* ir *15min.lt*) buvo publikuotas 41 straipsnis ir informacinis pranešimas, kuriuose įvairiausiuose kontekstuose įvairiomis formomis paminėti žodžiai „darnus vystymasis“. Nė viename šių straipsnių neaprašyta darnaus vystymosi koncepcijos esmė (į kokius iššūkius atsižvelgiant ji buvo sukurta, kaip įgyvendinta, kokios perspektyvos jos laukia ateityje). Tik viename straipsnyje paaiškintas darnaus vystymosi koncepcijos integralumo principas.

Nė vienoje tirtų publikacijų nepateikta pasiūlymų, galimų kūrybiškų sprendimų, kurie pagreitintų darnaus vystymosi koncepcijos įgyvendinimą, kalbant apie ją bendrąja prasme. Be to, nė vienoje iš publikacijų nerasta analitinių mėginimų darnaus vystymosi kontekste rasti sąsajų tarp skirtingų koncepcijos aspektų (socialinio, ekonominio, aplinkosauginio, religinio, filosofinio ir kitų).

Galima teigti, kad dėl vyraujančio fragmentiško pavienių koncepcijos detalių vaizdavimo darnaus vystymosi koncepcija atsiduria trijų skaitomiausių nacionalinių informacinių portalų darbotvarkės užribyje.

Įteikta 2012-08-29

Literatūra

1. ADAMS, William Mark. The Future of Sustainability [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://cmsdata.iucn.org/downloads/iucn_future_of_sustainability.pdf> [žiūrėta 2013 m. sausio 14 d.].
2. BAUMAN, Zygmunt. Vartojamas gyvenimas. Vilnius: Apostrofa, 2011. ISBN 1822-7457.
3. BUCUR, Mihaela, COSMIN, Petra. Why Communication is So Special for Sustainable Development? *Scientific Bulletin of the „Petru Maior“ University of Targu Mures*. 2011, Vol. 8 (XXV), No. 1. ISSN 1841-9267.
4. Darnaus vystymosi strategija ir taktika [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDcQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.mruni.eu%2Ffile%2Fmokslas%2Fleididiniai%2Fdl_n.php%3Ffile%3D269041%26id%3D98288&ei=Bxo-UfKFPI3JswaQ7YGICg&usq=AFQjCNEsnqusz3soBxCiZSCHdWrryC25tA [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 27 d.].
5. ERIKSEN, Thomas Hylland. Akimirkos tironija: greitis ir lėtasis laikas informacijos amžiuje. Vilnius: Tyto Alba, 2004. ISBN 9986163641
6. KAUL, Autar Krishen. Role of Electronic Media in Modern World. ABD Publishers, 2008, 231 p. ISBN 978-81-8376-145-1.
7. LEVIN, Aleksej (2006). Sustainable Development and the Information Society. *Russian Studies in Philosophy*. M. E. Sharpe, Inc., 2006, Vol. 45, No. 1.
8. McGOLDRICK, Annabel. War Journalism and „Objectivity“. In *Conflict & Communication Online*. 2006, Vol. 5, No 2 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.cco.regener-online.de/2006_2/pdf/mcgoldrick.pdf [žiūrėta 2013 m. sausio 15 d.].
9. MELKOTE, Srinivas (2003). Mass Media in Support of Sustainable Development. Oxford: EOLSS Publishers. UNESCO, 2003. ISBN 978-1-905839-72-8.
10. NEVINSKAITĖ, Laima (2011). Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. Vilnius: Petro Ofsetas, 2011. ISBN 9786094202032.
11. NOLIN, Jan (2010). Sustainable information and information science. *Information Research*. 2010, Vol. 14, Issue 3.
12. ISBN 13681613. PARSONS, Wayne. Viešojo politika. Vilnius: Eugrimas, 2001. ISBN 9986-752-89-2.

13. Principles. Future Generations [interaktyvus]. Prieiga per internetą: http://www.sustainable-environment.org.uk/Principles/Future_Generations.php [žiūrėta 2012 m. rugpjūčio 27 d.].
14. Rio summit ends with warning on corporate power [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.bbc.co.uk/news/science-environment-18561223> [žiūrėta 2013 m. sausio 13 d.].

Šaltiniai

Delfi.lt

1. 2011 m. sausio 9 d. „Teritorijų planavimo procesas taps paprastesnis“. Prieiga per internetą: <http://verslas.delfi.lt/archive/article.php?id=41832937>.
2. 2011 m. sausio 24 d. „Garsioji ataskaita „Gerovė be augimo“ – jau lietuviškai“. Prieiga per internetą: <http://grynas.delfi.lt/aplinka/garsioji-ataskaita-gerove-be-augimo-jau-lietuviskai.d?id=42394689#ixzz24gGXsvXq>.
3. 2011 m. kovo 29 d. „Seimas atidėjo Miškų įstatymo svarstymą“. Prieiga per internetą: <http://grynas.delfi.lt/aplinka/seimas-atidejo-misku-istatymo-svarstyma.d?id=43764045>.
4. 2011 m. rugpjūčio 2 d. „Valstybės kontrolė: neišnaudojamos galimybės didinti energijos vartojimo efektyvumą“. Prieiga per internetą: <http://verslas.delfi.lt/archive/article.php?id=48188531>.
5. 2011 m. rugpjūčio 13 d. „Švaistome ne tik brangią šilumą, bet ir elektą“. Prieiga per internetą: <http://verslas.delfi.lt/archive/article.php?id=48539309>.
6. 2011 m. rugpjūčio 16 d. „Savanorystė“. A. Wiman: savanoriška veikla dažnai tampa pirmuoju kontaktu tarp įmonės ir NVO“. Prieiga per internetą: <http://pilietis.delfi.lt/news/savanoryste-awiman-savanoriska-veikla-daznai-tampa-pirmuoju-kontaktu-tarp-imones-ir-nvo.d?id=48597733>.
7. 2011 m. rugpjūčio 28 d. „Pigi mada – ar tikrai ne per brangi?“. Prieiga per internetą: <http://gyvenimas.delfi.lt/style/pigi-mada-ar-tikrai-ne-per-brangi.d?id=48982890>.
8. 2011 m. rugpjūčio 29 d. Grigelevičius, G. „Ar strategijos „Lietuva 2030“ laukia stalčius?“. Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/ggrigelevicius-ar-strategijos-lietuva-2030-laukia-stalcius.d?id=48870242>.
9. 2011 m. spalio 1 d. Rimšaitė, T. savaitraštis „Savaitė“ „Pasaulis balansuoja tarp pertekliaus ir bado“. Prieiga per internetą: <http://verslas.delfi.lt/archive/article.php?id=50233098>.

10. 2011 m. spalio 10 d. „Lietuva turės parengti ES poziciją kovos su dykumėjimu klausimais“. Prieiga per internetą: <<http://grynas.delfi.lt/aplinka/lietuva-tures-parengti-es-pozicija-kovos-su-dykumejimu-klausimais.d?id=50543696>>.
11. 2011 m. spalio 11 d. „Nepatogus Kinas“ kviečia atsigręžti į planetą Žemę“. Prieiga per internetą: <<http://pramogos.delfi.lt/film/nepatogus-kinas-kviecia-atsigrežti-i-planeta-zeme.d?id=50585970>>.
12. 2011 m. spalio 19 d. Stoškus, K. „Kaip Trišalė taryba savavališkai įteisino save“. Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/kstoskus-kaip-trisale-taryba-savavaliskai-iteisino-save.d?id=50760180>>.
13. 2011 m. spalio 20 d. Ragožis, P. „Ūkininko patarėjas“. „Lietuva tampa vienu dideliu sąvartynu“. Prieiga per internetą: <<http://grynas.delfi.lt/gyvenimas/lietuva-tampa-vienu-dideliu-savartynu.d?id=50895597>>.
14. 2011 m. spalio 22 d. Stančikas, L. „Savaitė“. „Lietuvos miškai – geriausi Europoje“. Prieiga per internetą: <<http://grynas.delfi.lt/aplinka/lietuvos-miskai-geriausi-europoje.d?id=50952223>>.
15. 2011 m. lapkričio 4 d. Nuomonė. „Laikas pereiti prie kompetencijomis pagrįsto mokytojų testinio profesinio tobulinimo“. Prieiga per internetą: <<http://pilietis.delfi.lt/voxpopuli/nuomone-laikas-per-eiti-prie-kompetencijomis-pagristo-mokytoju-testinio-profesinio-tobulinimo.d?id=51387523>>.
16. 2011 m. lapkričio 21 d. Giedraitytė, E. „Kas mus skatina geriamąjį vandenį pirkti parduotuvėje?“. Prieiga per internetą: <<http://grynas.delfi.lt/gyvenimas/kas-mus-skatina-geriamaji-vandeni-pirkti-parduotuveje.d?id=51973505>>.

Lrytas.lt

17. 2011 m. vasario 3 d. „Kauno Žaliakalnį jau saugo specialusis planas“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-12967400461294707580-kau-no-%C5%BEaliakaln%C4%AF-jau-saugo-specialusis-planas.htm>>.
18. 2011 m. vasario 23 d. „Portale *Lrytas.lt* tiesiogiai – konferencija „e.Demokratija: įvesti“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-12983763381296344522-portale-lrytas-lt-tiesiogiai-konferencija-e-demokratija-%C4%AFvesti.htm>>.
19. 2011 m. gegužės 22 d. Žilinskaitė, J. „Lietuvos rytas“. „Pakistanietės iššūkis visuomenei – prie vairo“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-13060743191304239939-pakistaniet%C4%97s-i%C5%A1%C5%A1%C5%ABkis-visuomenei-prie-vairo.htm>>.

20. 2011 m. birželio 6 d. „M. Romerio universitetas nuo šių metų ruoš filosofijos bakalaurus“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-13073660701306705304-m-romerio-universitetas-nuo-%C5%A1i%C5%B3-met%C5%B3-ruo%C5%A1-filosofijos-bakalaurus.htm>>.
21. 2011 m. birželio 10 d. „Mokslininkai skelbia pavojų – komercinės žuvies gali nelikti jau šio amžiaus viduryje“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-13076984591306533110-mokslininkai-skelbia-pavoj%C5%B3-komercin%C4%97s-%C5%BEuvies-gali-nelikti-jau-%C5%A1io-am%C5%BEiaus-viduryje-nuotraukos.htm>>.
22. 2011 m. rugpjūčio 2 d. „Valstybės kontrolė: neišnaudojamos galimybės didinti energijos vartojimo efektyvumą“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-13122714571310889329-valstyb%C4%97s-kontrol%C4%97-nei%C5%A1naudojamos-galimyb%C4%97s-didinti-energijos-vartojimo-efektyvum%C4%85.htm>>.
23. 2011 m. spalio 10 d. „Rekonstruotoje P. Domšaičio galerijoje Klaipėdoje atidaroma Arbit Blato paroda“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-13183229001316716582-rekonstruotoje-p-dom%C5%A1ai%C4%8Dio-galerijoje-klaip%C4%97doje-atidaroma-arbit-blato-paroda-nuotraukos.htm>>.
24. 2011 m. spalio 28 d. „Europos finansinio stabilumo fondo vadovas su ištiesta ranka vyksta į Kiniją“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-13197956821318678782-europos-finansinio-stabilumo-fondo-vadovas-su-i%C5%A1tiesta-ranka-vyksta-%C4%AF-kinij%C4%85.htm>>.
25. 2011 m. lapkričio 2 d. Babrauskienė, T. „Laikas pereiti prie kompetencijomis pagrįsto mokytojų tęstinio profesinio tobulinimo“. Prieiga per internetą: <<http://www.lrytas.lt/-13202401121319431324-laikas-pereiti-prie-kompetencijomis-pagr%C4%AFsto-mokytoj%C5%B3t%C4%99stinio-profesinio-tobulinimo.htm>>.

15 min.lt

26. 2011 m. kovo 15 d. „Parodoje „Individuali statyba 2011“ pažintis su ateitimi – atsinaujinančia energija“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/miestas/klaipeda/parodoje-individuali-statyba-2011-susipazinimas-su-ateitimi-atsinaujinancia-energija-43-141812>>.

27. 2011 m. kovo 17 d. „Arvydas Sekmokas: Lietuvos energetikos strategiją gali koreguoti krizė Japonijoje“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/arvydas-sekmokas-lietuvos-energetikos-strategija-gali-koreguoti-krize-japonijoje-56-142224>>.
28. 2011 m. balandžio 18 d. Jančys, A. „Kaune troleibusų maršrutus lemia politikų įgeidžiai“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/miestas/kaunas/kaune-troleibusu-marsrutus-lemia-politiku-igeidziai-42-146614>>.
29. 2011 m. gegužės 5 d. „VU Komunikacijos fakultetas pradeda įgyvendinti naują studijų programą“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/studentu-zona/karstos-zinios/vu-komunikacijos-fakultetas-pradeda-igyvendinti-nauja-studiju-programa-234-149398>>.
30. 2011 m. birželio 6 d. „MRU nuo šių metų ruoš filosofijos bakalaurus“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/studentu-zona/karstos-zinios/mru-nuo-siu-metu-ruos-filosofijos-bakalaurus-234-154455>>.
31. 2011 m. birželio 12 d. „Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasveikino Rusijos prezidentą Dmitrijų Medvedevą Nacionalinės šventės proga“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/prezidente-dalia-grybauskaite-pasveikino-rusijos-prezidenta-dmitriju-medvedeva-nacionalines-sventes-proga-56-155452>>.
32. 2011 m. birželio 14 d. „Viešieji pirkimai – jautri tema“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/ziniosgyvai/antikorupcija/viesieji-pirkimai-jautri-tema-327-155905>>.
33. 2011 m. birželio 30 d. „Žuvinto rezervatas įtrauktas į UNESCO saugomų vietovių tinklą“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/zuvinto-rezervatas-itrauktas-i-unesco-saugomu-vietoviu-tinkla-56-158304>>.
34. 2011 m. rugpjūčio 2 d. „Lietuva neišnaudoja galimybių didinti energijos vartojimo efektyvumą“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/lietuva-neisnaudoja-galimybiu-didinti-energijos-vartojimo-efektyvuma-56-163047>>.
35. 2011 m. rugpjūčio 23d. „VU studentai jungiasi į tarptautinį studentų tinklą už darnų vystymąsi“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/studentu-zona/karstos-zinios/vu-studentai-jungiasi-i-tarptautini-studentu-tinkla-uz-darnu-vystymasi-234-166048>>.

36. 2011 m. rugsėjo 1 d. „Po dėstytojų ir studentų šventės universiteto chemikai atsidūrė policijoje“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/studentu-zona/karstos-zinios/vilniaus-gatvese-destytoju-ir-studentu-minia-234-167626>>.
37. 2011 m. rugsėjo 1 d. „Rugsėjo 1-osios šventimo ypatumai“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/studentu-zona/karstos-zinios/nacionaliniai-rugsejo-1-osios-ypatumai-234-167647>>.
38. 2011 m. rugsėjo 14 d. „Svarbiausių šalies institucijų darbuotojų komandiruočių žemėlapyje – ir egzotiški kraštai“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/svarbiausiu-salies-instituciju-darbuotoju-komandiruociu-zemelapyje-ir-egzotiski-krastai-56-169668>>.
39. 2011 m. spalio 11 d. „Festivalyje „Nepatogus Kinas“ – dokumentiniai filmai aplinkosaugos temomis“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/kinas/festivalyje-nepatogus-kinas-dokumentiniai-filmai-aplinkosaugos-temomis-4-174263>>.
40. 2011 m. spalio 26 d. „Juozas Imbrasas: biokuras Lietuvoje – visi nori, niekam nereikia“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/pinigai/uzsakomieji-straipsniai/juozas-imbrasas-biokuras-lietuvoje-visi-nori-niekam-nereikia-231-176790>>.
41. 2011 m. lapkričio 29 d. „Šiaulių rajono gyventojai sulauks naujų vandentiekio ir nuotekų sistemų“. Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/siauliu-rajono-gyventojai-sulauks-nauju-vandentiekio-ir-nuoteku-sistemu-56-182325>>.

Representation of Sustainable Development Concept in Lithuanian Internet Media (2011)

Mindaugas Savickas

Summary

The objective of this article is to analyse the features of Lithuanian Internet media coverage of the sustainable development concept in 2011. The first part of the research work reviews the sustainable development concept, as well as the relevant aspects of its communication environment. Annabel

McGoldrick's criteria for assessing the publications were used in the empirical part – the selected research material was assessed as looking for answers to question “how” and “why”, or not. Also it was assessed, whether a scattered and dissociated and therefore not complete image, as described by Thomas Hylland Eriksen and Jan Nolin, can be attributed to publications on sustainable development.

Keeping in mind sustainable development as an integral conception, the goal of this work is to analyze publications on major Lithuania's internet news portals and to see if connections between different aspects of sustainable development – social, economic, environmental and others, not so obviously seen aspects – religious, philosophic, can be found.

Keeping in mind theoretical attitudes altogether, the data from the research (the method of qualitative content analysis with elements of comparative analysis) and the results that came from the analysis, a conclusion can be drawn, that no wider analysis of sustainable development concept can be found on Lithuania's internet articles published in 2011. No answers to questions how and why the sustainable development concept was created, if it is being put into practice, what can we expect in the future and what could be the reasons of possible outcomes. During a one year period, none of Lithuania's biggest internet portals had introduced an attractive and easily accessible image of integral sustainable development concept and processes related to it. There was no comprehensive analysis and no attempts to find connections between various aspects of the concept. Information was provided in separate autonomic “pieces” about one or another, usually local event that has some relation to sustainable development.

Also, there could not be found any suggestions or possible creative solutions that could help to propel the implementation of sustainable development concept. Therefore it can be said, that because of the chaotic representation, three most popular Lithuania's news portals have left sustainable development concept out of consideration.